

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра економічної та соціальної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана з навчальної роботи
Володимир ПАСЬКО
«12» 12 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ

для студентів

галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
спеціальність С6 Географія та регіональні студії
освітній рівень магістр
освітня програма Економічна та соціальна географія
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2025/2026
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	6
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі:

МЕЗЕНЦЕВ Костянтин, доктор географічних наук, завідувач кафедри економічної та соціальної географії, доцент

ТЕЛЕШМАН Віктор, асистент кафедри економічної та соціальної географії, доктор філософії з географії

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.

КИЇВ – 2025

Розробник: Мезенцев Костянтин Володимирович, доктор географічних наук,
професор, завідувач кафедри економічної та соціальної географії

ЗАТВЕРДЖЕНО

«20» 12 2025 року

Завідувач кафедри економічної та соціальної
географії

М.М. професор Костянтин МЕЗЕНЦЕВ

Протокол № 5 від 20 листопада 2025 року

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол № 10 від 11 грудня 2025 року

Голова науково-методичної комісії Н. К. доцент Наталія КОРОГОДА

«18» 12 2025 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування у майбутніх фахівців з економічної та соціальної географії теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для наукового передбачення географічних аспектів соціально-економічного розвитку регіонів.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знати головні положення теорії та методології суспільної географії, основних теорій просторової організації.
2. Вміти аналізувати причинно-наслідкові зв'язки демографічного, соціального та економічного розвитку регіонів, групувати регіони за подібністю показників соціально-економічного розвитку.
3. Володіти базовими навичками застосування математичних методів в суспільно-географічних дослідженнях.

3. Анотація навчальної дисципліни: Дана навчальна дисципліна присвячена вивченню теоретико-методологічних та методичних основ суспільно-географічного прогнозування; поняттєво-термінологічного апарату суспільно-географічного прогнозування; класифікації та підходів до аналізу суспільно-просторових процесів; окремих методик оцінки чинників регіонального розвитку, прогнозування ресурсів регіонального розвитку, прогнозування демопросторових процесів, прогнозування розвитку господарства регіону.

Дана дисципліна покликана дати цілісне уявлення про наукове передбачення соціально-економічного розвитку території, забезпечити набуття вмінь і навичок галузевого та комплексного прогнозування регіонального розвитку.

4. Завдання – забезпечити набуття студентами знань з теорії прогнозування, її застосування в суспільно-географічних дослідженнях, вмінь і навичок з оцінки достовірності та точності прогнозів, врахування прогностичних ефектів, організації прогнозування, застосування окремих методів прогнозування, розробки прогнозів демографічної ситуації, формування та використання ресурсів регіонального розвитку, розвитку господарства регіону.

Завдання дисципліни «Суспільно-географічне прогнозування» полягають у наданні студентам загальних та фахових компетентностей, передбачених освітньою програмою «Економічна та соціальна географія», зокрема:

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК08);
- здатність до комплексного просторового мислення, дослідження просторових (територіальних) відношень та взаємодії на глобальному, регіональному та локальному рівнях (СК03);
- здатність оцінювати фактори, що впливають на економічну, соціальну, культурну та політичну динаміку на різних рівнях просторової організації суспільства (СК04);
- здатність використовувати методи географічних досліджень, аналізу та моделювання із застосуванням ГІС-технологій, просторової аналітики та географічного прогнозування для розв'язання конкретних науково-прикладних проблем регіонального та міського розвитку, природокористування, просторового планування (СК05);
- здатність ідентифікувати, аналізувати та пояснювати просторові взаємозв'язки, тенденції розвитку просторових процесів і явищ, просторові трансформації (СК06);

– здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК03).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.	Знати:			
1.1	сутність, значення та об'єкти суспільно-географічного прогнозування; сутність прогностичних ефектів; специфіку регіонального рівня суспільно-географічного прогнозування	лекція, самостійна робота	Виконання і захист практичних робіт, тематичні контрольні роботи, іспит	до 40%
1.2	методологічні підходи, принципи суспільно-географічного прогнозування, історію становлення та розвитку суспільно-географічної прогностики	лекція, самостійна робота		
1.3	етапи та організаційні аспекти розробки суспільно-географічних прогнозів регіонального розвитку	лекція, практичне заняття, самостійна робота		
1.4	сутність, класифікацію, чинники, закономірності розвитку суспільно-просторових процесів	лекція, практичне заняття, самостійна робота		
1.5	методики оцінки чинників регіонального розвитку, прогнозування ресурсів регіонального розвитку, демопросторових процесів, розвитку господарства регіону	лекція, практичне заняття, самостійна робота		
2.	Вміти:			
2.1	здійснювати збір, систематизацію даних та обробку інформації для цілей суспільно-географічного прогнозування	лекція, практичне заняття, самостійна робота	Виконання і захист практичних робіт, тематичні контрольні роботи, іспит	до 40%
2.2	визначати достовірність та точність прогнозів	лекція, практичне заняття, самостійна робота		
2.3	розробляти прогнози ресурсного забезпечення території, демографічної ситуації в регіоні	лекція, практичне заняття, самостійна робота		
2.4	розробляти прогнози розвитку сільського господарства, промисловості, соціальної сфери регіону, здійснювати узгодження	лекція, практичне заняття,		

	галузових прогнозів	самостійна робота		
3.	Комунікація:			
3.1.	здатність до групової роботи, міжособистісної комунікації в процесі розробки прогнозів розвитку регіонів	практичне заняття	захист практичних робіт, іспит	до 10%
4.	Автономність та відповідальність			
4.1.	враховувати вплив прогностичних ефектів на результати прогнозування	лекція, практичне заняття, самостійна робота	захист практичних робіт, тематичні контрольні роботи, іспит	до 10%
4.2.	оцінювати ступінь впливу загроз та ризиків соціально-економічного розвитку території, обґрунтовувати заходи з оптимізації регіонального розвитку, спираючись на результати прогнозування	лекція, практичне заняття, самостійна робота		

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни Програмні результати навчання	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	4.1	4.2
Управляти дослідницькими (у тому числі відкритими) даними, здійснювати аналіз і синтез інформації, проводити емпіричний аналіз просторового розвитку (ПРН05)					+	+	+					
Формулювати методологію наукових досліджень, застосовувати сучасні наукові методи, зокрема, проведення статистичного аналізу, соціологічних опитувань, фокус-груп, наукового моделювання, використовувати програмне забезпечення з відкритим кодом (у тому числі для роботи з таблицями) у сфері географії, просторового розвитку та планування (ПРН06)		+			+	+	+	+	+			
Знати засади просторового планування на різних ієрархічних рівнях (у тому числі міського планування), регіональної політики, екологічного законодавства, брати участь у оцінюванні, консультуванні та розробленні програм, стратегій та планів міського і регіонального розвитку, містобудівної документації (ПРН07)	+	+	+							+	+	
Здійснювати дослідження просторових взаємозв'язків, виявляти тенденції у географічних даних, особливості розвитку просторових процесів і явищ, просторових трансформацій у складних і			+	+				+	+			+

7.2. Шкала відповідності:

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою
Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин		
	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Частина 1: Теоретико-методологічні основи суспільно-географічного прогнозування			
<i>Тема 1.</i> Вступ до суспільно-географічного прогнозування	2		15
<i>Тема 2.</i> Методологічні засади суспільно-географічного прогнозування регіонального розвитку	4		20
<i>Тема 3.</i> Суспільно-просторові процеси як об'єкт прогнозування	2		20
<i>Тема 4.</i> Методи прогнозування в суспільній географії	4	4	20
Частина 2: Методики суспільно-географічного прогнозування			
<i>Тема 5.</i> Методика оцінки чинників регіонального розвитку	2	4	10
<i>Тема 6.</i> Методика прогнозування ресурсів регіонального розвитку	2	4	10
<i>Тема 7.</i> Методика прогнозування демопросторових процесів у регіоні	4	4	13
<i>Тема 8.</i> Методика прогнозування соціально-економічного розвитку регіону	4	8	18
Разом	24	24	130

Загальний обсяг – **180 год.**, у тому числі:

лекцій – **24 год.**

практичних занять – **24 год.**

консультації впродовж семестру – **2 год.**

самостійна робота – **130 год.**

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Мезенцев К.В. Регіональне прогнозування соціально-економічного розвитку: навч. посіб. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2004. 82 с.
2. Мезенцев К.В. Суспільно-географічне прогнозування регіонального розвитку. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2005. 253 с.
3. Єріна А. М., Єрін Д. Л. Статистичне моделювання та прогнозування: підручник. Київ: КНЕУ, 2014. 348 с.
4. Немець К.А., Немець Л.М. Просторовий аналіз у суспільній географії: нові підходи, методи, моделі. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 213. 228 с.

Додаткова:

1. Голіков А.П. Економіко-математичне моделювання світогосподарських процесів: навч. посіб. Київ: Знання, 2009. 222 с.
2. Грицевич В.С., Котик Л.І. Статистичні методи в суспільній географії: навч. посіб. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 92 с.
3. Закон України „Про державне прогнозування та розроблення програм соціально-економічного розвитку”. Урядовий кур’єр. 2000. №77. С. 8-12.
4. Мезенцев К.В. Аналіз циклічності та стадійності для цілей прогнозування регіонального розвитку. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. 2007. Вип. 54. С. 32-34.
5. Мезенцев К.В. (ред.) Методи суспільно-географічних досліджень: навчально-методичне видання. Київ: Фенікс, 2021. 100 с.
6. Мезенцев К., Провотар Н., Гнатюк О., Мельничук А., Денисенко О. Траєкторії розвитку приміських просторів. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія географічні науки. 2020. Вип. 13. С.63-75.
7. Мезенцев К.В., Підгрушний Г.П., Мезенцева Н.І. Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність і поляризація: монографія. Київ: ДП «Прінт Сервіс», 2014. 132 с.
8. Методичні рекомендації по розробці схеми (прогнозу) розвитку і розміщення продуктивних сил України та її регіонів (областей) на тривалу перспективу / С.І. Дорогунцов, П.П. Борщевський. Київ: РВПС України НАНУ, 2001. 330 с.
9. Немець Л.М., Мезенцев К.В. (ред.) Інформація: природа, людина, суспільство (суспільно-географічні аспекти): монографія. Харків: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2023. 408 с.
10. Пилипенко І.О., Мальчикова Д.С. Методики суспільно-географічних досліджень (на матеріалах Херсонської області): навч. посіб. Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2007. 112 с.
11. Пістун М.Д., Мезенцев К.В., Тьорло В.О. Регіональна політика в Україні: суспільно-географічний аспект: монографія. Київ: ВПЦ «Київський ун-тет», 2004. 130 с.
12. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методика: навч. посб. Одеса: Астропринт, 2005. 632 с.
13. Фесюк В.О. Географічне моделювання і прогнозування: методичні вказівки до виконання практичних робіт. Луцьк, 2021. 110 с.
14. Шаблій О.І. Математичні методи в соціально-економічній географії: навч. посіб. – Львів: Світ, 1994. 304 с.
15. Яворська В. В. Регіональні геодемографічні процеси в Україні: монографія. Кам’янець-Подільський: Аксіома, 2013. 384 с.